

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ПОЛІТИКИ”
(для бакалаврів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено старшим викладачем кафедри політології *Т. А. Черненко*

Затверджено на засіданні кафедри політології (протокол № 9 від 29.05.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Черненко Т. А. Навчальна програма дисципліни “Загальна теорія політики” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 24 с.

Навчальна програма з дисципліни містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Загальна теорія політики”, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальна теорія політики є однією з базових дисциплін, що становлять теоретико-методологічну основу підготовки політолога. Вивчення основних категорій та проблем, що складають предмет теорії політики, відбувається у нерозривному зв'язку з обговоренням їх специфіки у сучасному українському політичному житті. Творчий підхід до пошуку відповідей на найактуальніші питання політичної теорії формується у студентів під час написання контрольних робіт, рефератів і курсових робіт у формі есе.

Мета дисципліни — ознайомити студентів з основними концепціями, категоріями та методами, що створюють основу для об'єктивного осмислення політичної сфери суспільства, раціональної політичної активності.

Завдання дисципліни:

- вивчення об'єкта, предмета, принципів та методології політичної теорії;
- аналіз сутності, ознак, основних концепцій та функцій політичної влади;
- визначення поняття, рис та особливостей формування громадянського суспільства;
- аналіз структури, функцій та типології політичної системи;
- вивчення сутності, параметрів, типології політичних режимів;
- аналіз чинників, історичних моделей, стадій та ознак процесу демократизації;
- аналіз сутності, структури та типології політичних процесів.

Студенти повинні **знати** різноманітні інтерпретації політичних проблем, що є могутньою теоретико-методологічною передумовою формування сучасного стилю політичного мислення та політичної дії. Студенти повинні бачити як цілісність загальної теорії політики, так і альтернативність певних політичних поглядів, концепцій і теорій.

Студент повинен **вміти** використовувати здобуті знання для аналізу явищ політичного життя, вироблення певних прогнозів розвитку політичних процесів, формування власної раціональної політичної поведінки.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ПОЛІТИКИ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні проблеми загальної теорії політики Загальна теорія політики як наука та навчальна дисципліна
2	Політика як реальність та об'єкт дослідження
3	Розвиток політології в Європі та Америці
4	Формування і розвиток національної школи політології у сучасній Україні
5	Сучасні політичні теорії
6	Змістовий модуль II. Політична влада Проблема політичної влади в ЗТП: історія та сучасний стан
7	Легітимність політичної влади
8	Політична влада у сучасній Україні
9	Змістовий модуль III. Проблеми громадянського суспільства у загальній теорії політики Громадянське суспільство як проблема сучасної політичної науки
10	Сучасні концепції громадянського суспільства
11	Проблеми розвитку громадянського суспільства в Україні
12	Змістовий модуль IV. Політична система суспільства та політичний режим Системний аналіз політики
13	Політична система суспільства
14	Політична система сучасної України
15	Політичний режим: поняття, елементи та ознаки
16	Типології політичних режимів
17	Політичний режим сучасної України
18	Змістовий модуль V. Демократія та демократизація Теоретичні аспекти демократії
19	Форми і моделі демократії
20	Демократизація – вирішальний чинник оповлення сучасного світу
21	Україна у пошуках стратегії демократичного розвитку
22	Змістовий модуль VI. Політичний процес Поняття, структура та типи політичного процесу
23	Міжнародні політичні процеси. Геополітика
24	Політична модернізація
Разом годин – 216.	

ЗМІСТ
дисципліни
“ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ПОЛІТИКИ”

Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні проблеми загальної теорії політики

Тема 1. Загальна теорія політики як наука та навчальна дисципліна

Поняття політичної теорії. Об'єкт і предмет ЗТП. Структура ЗТП: методологія політичних досліджень, загальна теорія політичної влади та громадянського суспільства, політологічна теорія держави, теорія політичної системи та політичних режимів та ін. ЗТП як інтегративна наука та суміжні галузі політичного знання: політична соціологія, політична філософія, політична психологія, політична історія, політична географія, політична антропологія, політична семантика тощо.

Закономірності політичної науки. Принципи (політичної онтології, гносеології, праксеології та ін.) і категорії (центральні, функціональні, структурні та ін.) політичної науки. Проблеми методології в політико-теоретичному пізнанні.

Основні завдання та функції політичної науки. Значення політичної науки для формування політичної свідомості і культури студентів.

Література [1–25; 29; 30; 37; 47; 51; 69; 78; 82; 132; 140]

Тема 2. Політика як реальність та об'єкт дослідження

Походження політики та її сутність. Концепції політики. Політика як соціальна сфера.

Властивості політики. Основні функції політики: визначення цілей суспільного розвитку, збереження стабільності соціуму, розподіл ресурсів, управління і регулювання суспільних процесів, соціалізація особи. Рівні організації політики. Взаємовідносини політики з іншими сферами суспільного життя.

Структура політики. Суб'єкти та об'єкти політики. Політика насильства і примусу. Правова і соціально спрямована політика. Політика як мистецтво можливого, суб'єктивно бажаного і об'єктивно необхідного. Проблема типологізації політики.

Література [1–25; 47; 48; 51; 75; 106; 145]

Тема 3. Розвиток політології в Європі та Америці

Передумови виникнення політичної науки. Політична теорія в Колумбійському університеті (Ф. Лейбер, Д. Берджес). Умови та особливості розвитку політичної теорії у країнах Європи та США. Теорія політичної еволюції (Г. Адамс, Д. Берджес, Е. Уайт, В. Вільсон). Класичні концепції політичної теорії: політичного плюралізму (А. Бенглі), громадської думки (У. Ліпман), соціального контролю (Е.-А. Росс), солідаризму (Л. Дюгі), еліт (Г. Моска, В. Парето), соціологічне дослідження політичних партій (М. Острогорський, Р. Міхельс). Марксистська політична теорія. Політична теорія М. Вебера. Позитивізм. Біхевіористичний напрямок у політичній науці. “Чиказька школа” (Ч. Мерріам і Г. Лассуел). Постмодерністський етап у розвитку політичної науки. Постбіхевіоризм.

Література [1–25; 30; 47; 48; 78; 140]

Тема 4. Формування і розвиток національної школи політології у сучасній Україні

Інституціоналізація політичної науки в Україні. Чинники становлення політичної науки в Україні: заходи, спрямовані на емансипацію останньої від інших наук та її методологічне обґрунтування, структуризацію політичного знання, появу “політології” як навчальної дисципліни у системі вищої освіти України. Розвиток фундаментальних досліджень (філософії та соціології політики, конфліктології, порівняльної політології, етнополітології, партології, кратології, прикладної політології, прогностики, транзитології та ін.).

Становлення та розвиток наукових фахових видань політичної науки (журнали: “Нова політика”, “Політична думка”, “Людина і політика”, “Політичний менеджмент”, “Наукові записки ІПіЕНД” та ін., регіональні видання з проблем політичної науки).

Утвердження політології як навчальної вузівської дисципліни. Специфіка навчальної літератури з політології.

Проблеми, тенденції і перспективи розвитку політичної теорії в сучасній Україні.

Література [1–25; 67; 92; 128]

Тема 5. Сучасні політичні теорії

Неомарксистські політичні теорії (А. Грамші, Н. Пуланзас, “Франкфуртська школа”). Теорія комунікативної дії Ю. Хабермаса.

Сучасна версія політичної теорії ліберального прагматизму. Праці Ф. Хайєка: “Дорога до рабства” (1944), “Конституція свободи” (1960). Праця Р. Нозіка “Анархія, держава і утопія” (1974) — фундаментальне політико-філософське осмислення основних ідей лібералізму. Характеристика принципів справедливості у трактуванні Р. Нозіка. Лібертаризм як крайня форма лібералізму.

Консервативні політичні теорії. Культурний консерватизм: “Група Солсбері”. Р. Скрутон “Сенс консерватизму” (1980).

Нормативні політичні теорії. Утилітаризм від І. Бентама до Р. Брандта. Структуралізм та постструктуралізм у сучасній політичній теорії.

Література [1–25; 30; 47; 48; 51; 65; 78; 120; 131; 132; 140]

Змістовий модуль II. Політична влада

Тема 6. Проблема політичної влади в ЗТП: історія та сучасний стан

Влада як явище суспільного життя. Історичні форми влади. Сучасні концептуальні підходи до проблеми політичної влади (Р. Даль, Т. Парсонс, М. Вебер, М. Крозье та ін.). Сутність політичної влади та її основні властивості: верховенство, суверенітет, авторитет, відповідальність, примусовість, легітимність; асиметричність, інверсійність, комбінований характер, ресурсність, кумулятивність, креативність (конструювання). Функції політичної влади. Співвідношення державної і політичної влади.

Обумовленість політичної влади соціально-економічними і культурними чинниками (власність, мораль, право та ін.). Ресурси, межі і сила влади. Процес володарювання. Контроль, насилля та примус. М'які засоби здійснення влади.

Література [1–25; 27; 38; 49; 70; 80; 93; 96;
104; 114; 127; 136; 137; 149]

Тема 7. Легітимність політичної влади

Поняття легітимності політичної влади. Концепції легітимності політичної влади. Джерела легітимності. Типи легітимності (за М. Вебером, Д. Хелдом).

Кризи легітимності та засоби їх врегулювання (критерії кризи легітимності: Ф. Білі, Д. Яворські, Е. Циммерман, С. Хантінгтон, Д. Сірінг).

Література [1–25; 27; 38; 49; 70; 80; 93; 96; 104;
114; 127; 136; 137; 149]

Тема 8. Політична влада у сучасній Україні

Системні дослідження влади як суспільного явища. Ієрархія гілок влади в Україні. Механізм стримування і протизваг. Законодавча, виконавча та судова гілки влади в Україні: проблема взаємодії.

Проблеми реалізації принципу розподілу влади в сучасній Україні. Політична реформа в Україні: проблеми, тенденції та перспективи розвитку політичної влади у сучасній Україні.

Література [1–25; 50; 55; 67; 105; 143]

Змістовий модуль III. Проблеми громадянського суспільства у загальній теорії політики

Тема 9. Громадянське суспільство як проблема сучасної політичної науки

Еволюція поглядів на громадянське суспільство: Платон, Аристотель, Н. Макіавеллі, Т. Гоббс, Дж. Локк, Ш.-Л. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, І. Кант, Ф. Гегель, К. Маркс та ін.

Поняття громадянського суспільства, його сутність, структура, фактори становлення і розвитку. Громадянське суспільство як матеріальна та соціальна основи демократичної, правової, соціальної держави. Специфіка функціонування громадянського суспільства в економічній, соціальній, політичній та духовній сферах. Принципи організації життя громадянського суспільства. Держава і громадянське суспільство: діалектика взаємодії.

Література [1–25; 52; 70; 76; 83; 85; 91; 108; 130; 148]

Тема 10. Сучасні концепції громадянського суспільства

Погляди на громадянське суспільство А. Грамші. Відродження інтересу до громадянського суспільства після Другої світової війни. Р. Дарендорф про громадянське суспільство.

Концепція громадянськості Гі Ерме. Концепція громадянського суспільства Е. Геллнера. Розуміння громадянського суспільства Дж. Коеном та Е. Арато, А. Горцем та Дж. Кіном.

Демократія та громадянське суспільство.

Література [1–25; 52; 70; 76; 83; 85; 91; 108; 130; 148]

Тема 11. Проблеми розвитку громадянського суспільства в Україні

Передумови формування громадянського суспільства в Україні. Тенденції, напрямки та чинники становлення громадянського суспільства.

пільства в нашій державі. Конституція України і формування громадянського демократичного суспільства. Сучасний стан розвитку громадянського демократичного суспільства в Україні.

Література [1–25; 54; 92; 99; 102; 121; 144]

Змістовий модуль IV. Політична система суспільства та політичний режим

Тема 12. Системний аналіз політики

Зародження та розвиток системного аналізу політики (Аристотель, Ш. Л. Монтеск'є, А. де Токвіль, В. Парето, М. Вебер, Л. фон Бертаманфі, Н. Вінер, Т. Парсонс).

Основні теорії політичних систем. Дослідження Д. Істона (“Політична система”, “Системний аналіз політичного життя”). Поняття “чорної скриньки”, “входу”, “виходу”. Г. Алмонд (“Порівняльні політичні системи”). Поняття “ролі”. Культурологічний підхід (У. Розенбаум, Д. Елазар, Д. Дівайн). Інформаційно-кібернетична модель К. Дойча (“Нерви управління: моделі політичної комунікації та контролю”). Культурологічний підхід до розуміння політичних систем (Ч. Ендрейн).

Література [1–25; 32; 42; 44; 45; 77; 103]

Тема 13. Політична система суспільства

Поняття та сутність політичної системи. Структура політичної системи: інституційний, нормативний, інформаційний компоненти. Функції політичної системи.

Основні характеристики функціонування політичної системи. Місце і роль політичної системи в життєдіяльності суспільства. Політична система суспільства у взаємодії з економічною, соціальною, правовою та іншими суспільними структурами. Політична система як фактор стабілізації і розвитку політичного життя.

Типологізація сучасних політичних систем: К. Маркс, Д. Коулмен, С. Хантінгтон, Г. Алмонд, Ж. Блондель та ін. Критерії типологізації політичної системи суспільства: характер розподілу влади, соціально-економічні структури суспільства, характер політичного режиму, стан політичної структури і рівень політичної культури та ін.

Література [1–25; 32; 42; 44; 45; 77; 103]

Тема 14. Політична система сучасної України

Етапи формування політичної системи України. Політична система сучасної України: сутність, структура, основні характеристики та

функції Конституція України — правова основа функціонування політичної системи України.

Проблема реформування політичної системи сучасної України: поступовий перехід до демократії, розвиток політичного плюралізму, визначення ролі і місця держави у політичній системі, що реформується, співвідношення парламентської і президентської гілок влади, формування соціально-правової держави та становлення громадянського суспільства.

Література [1–25; 32; 42; 44; 45; 77; 103]

Тема 15. Політичний режим: поняття, елементи та ознаки

Еволюція концепції політичного режиму. Поняття "політичний режим". Політичний режим як сукупність методів і форм політичного панування, його взаємовідносини з громадськістю. Елементи політичного режиму в інтерпретації Ж.-Л. Кермона, Є. В. Макаренкова та В. І. Сушкова.

Головні параметри політичних режимів: рівень централізації влади, співвідношення держави та суспільства, правовий статус особи, наявність чи відсутність політичного та ідеологічного плюралізму, легальної опозиції.

Література [1–25; 26; 33; 34; 36; 39; 46; 53; 73; 118; 129; 131; 133; 141]

Тема 16. Типології політичних режимів

Типологія і динаміка політичних режимів: тоталітарний, жорстко авторитарний, авторитарно-демократичний, демократично-авторитарний, ліберальний, демократичний, анархо-демократичний. Типології політичних режимів Р. Даля, С. Хантінгтона, Х. Лінца, Ж. Блонделя, К. Гаджієва, В. Якушика та ін.

Література [1–25; 26; 33; 34; 36; 39; 46; 53; 73; 118; 129; 131; 133; 141]

Тема 17. Політичний режим сучасної України

Передумови та етапи становлення політичного режиму України. Еволюція політичного режиму в Україні. Риси та суперечності сучасного політичного режиму України. Проблеми та чинники демократичної трансформації політичного режиму України.

Література [1– 26; 33; 34; 36; 39; 46; 53; 73; 118; 129; 131; 133; 141]

Змістовий модуль V. Демократія та демократизація

Тема 18. Теоретичні аспекти демократії

Демократія як гуманістична цінність. Сутнісні риси демократії як процесу, способу організації і функціонування суспільно-політичного життя та форми здійснення влади. Багатоаспектність демократії як соціально-політичного і правового явища (народовладдя; ідея і світоглядна орієнтація різних соціальних груп; принцип, метод і режим функціонування відповідних соціально-політичних систем; форма держави; спосіб організації діяльності громадських організацій; єдність прав і обов'язків громадян).

Література [1–25; 28; 31; 57; 60–66; 71; 84; 89; 94; 95; 101; 109; 113; 125]

Тема 19. Форми і моделі демократії

Виникнення демократії. Багатоаспектність поняття “демократія”. Етимологічний, нормативний та емпіричний підходи до визначення. Форми і моделі демократії. “Протективна” демократія (Дж. Локк, Ш.-Л. Монтеск'є, І. Бентам). “Розвиваюча” демократія (А. Токвіль, Дж. Дьюї). Модель “відмирання держави” (К. Маркс). “Змагальний елітизм” (М. Вебер, Й. Шумпетер). “Легальна” демократія (Р. Нозік, Ф. Хайєк). “Партиципаторна” демократія (Н. Пуланзас, К. Пейтмен).

Сучасні різновиди демократії. Безпосередня демократія. Представницька демократія. Плюралістична демократія (Р. Даль, Д. Трумен). Корпоративна демократія А. Лейпхарта. Експансія демократії.

Література [1–25; 28; 31; 57; 60–66; 71; 84; 89; 94; 95; 101; 109; 113; 125]

Тема 20. Демократизація — вирішальний чинник оновлення сучасного світу

Демократизація — вирішальний чинник оновлення сучасного світу. Узгодженість вільної волі громадян і владних повноважень як ідеальний стан демократичного суспільства і умова прогресивного розвитку його політичного життя.

Поняття демократизації. Об'єкти та суб'єкти демократизації. Передумови демократизації. Внутрішні та зовнішні чинники демократизації. Історичні моделі становлення демократичного устрою. “Хвилі демократизації” (С. Хантінгтон, Ф. Шміттер). Закономірності

демократизації. Демократизація як глобальний процес. Особливості демократизаційних процесів у постсоціалістичних країнах.

Демократичний транзит. Ознаки та стадії процесу демократизації. Консолідація демократії.

Застій демократизації. Хвилі відкату (відкачування) від демократизації. Фасадна демократизація. Квазідемократичні політичні режими.

Література [1–25; 28; 31; 57; 60–66; 71; 84; 89; 94; 95; 101; 109; 113; 125]

Тема 21. Україна у пошуках стратегії демократичного розвитку

Конституційні гарантії демократії в Україні. Конституція України і демократизація українського суспільства. Передумови та чинники демократизації України. Складові демократичної трансформації України. Кризи політичного розвитку України. Моделі та шляхи демократизації українського суспільства. Використання демократичного досвіду людства у процесі реалізації політичних реформ в Україні.

Література [1–25; 28; 31; 57; 60–66; 71; 84; 89; 94; 95; 101; 109; 113; 125]

Змістовий модуль VI. Політичний процес

Тема 22. Поняття, структура та типи політичного процесу

Поняття політичного процесу. Рівні політичного процесу. Зміст політичного процесу. Фактори, що впливають на зміст політичного процесу (ступінь розподілу та врівноваженості гілок влади, рівень централізації влади, взаємодія партійних і державних структур, способи прийняття і реалізації політичних рішень та ін.)

Структура політичного процесу: суб'єкт, об'єкт, засоби, методи, ресурси. Етапи політичного процесу. Аналіз політичних процесів.

Критерії типології політичних процесів. Типи політичних процесів: внутрішньо- та зовнішньополітичні (міжнародні), базові та периферійні, відкриті, закриті та ін.

Література [1–25; 58; 59; 74; 87; 100; 110; 112; 116]

Тема 23. Міжнародні політичні процеси. Геополітика

Особливості міжнародних політичних процесів. Основні підходи до розуміння міжнародних політичних процесів ХХ ст.: реалізм, ідеалізм, неореалізм, глобалізм, модернізм, традиціоналізм та ін. Новітні міжнародно-політичні концепції (С. Хантінгтон, Ф. Фукуяма, З. Бжезинський).

Виникнення та сутність геополітики. Сучасні тенденції розвитку сучасної світової політики.

Література [1–25; 58; 59; 74; 87; 100; 110; 112; 116]

Тема 24. Політична модернізація

Виникнення і розвиток теорії модернізації. Зміст, основні характеристики та етапи політичної модернізації (Г. О'Доннел, Ф. Шміттер, А. Пшеворський). Типи і шляхи політичної модернізації (М. Леві, У. Мур, А. Екстайн, К. Гріффін, У. Шрамм, Р. Даль та ін.).

Модернізаційний процес в Україні: основні проблеми та умови їх вирішення.

Література [1–25; 58; 59; 74; 87; 100; 110; 112; 116]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. М. Вебер як основоположник політичної науки.
2. Політична теорія в системі гуманітарних наук.
3. Генеза політичної науки в незалежній Україні.
4. Роль політичної науки у розробці стратегії розвитку України.
5. Влада та пов'язані з нею поняття.
6. Типи легітимності політичної влади.
7. Співвідношення легітимності та ефективності політичної влади.
8. Легітимність політичної влади у сучасній Україні: проблеми забезпечення.
9. Законодавча та виконавча гілки влади: проблема взаємовідносин у сучасній Україні.
10. Чинники формування та розвитку громадянського суспільства.
11. Середній клас як основа громадянського суспільства.
12. Громадянське суспільство і правова держава: принципи взаємодії.
13. Громадянське суспільство у недемократичній державі: можливості функціонування.
14. Фактори становлення громадянського суспільства в Україні.
15. Поняття системи в політичній теорії.
16. Фактори ефективності політичної системи.
17. Тенденції трансформації політичної системи сучасної України.
18. Критерії класифікації політичних режимів.
19. Сучасні типології політичних режимів.
20. Тоталітарні режими в нацистській Німеччині та СРСР: порівняльний аналіз.

21. Ідеологія як основа тоталітарного політичного режиму.
22. Авторитаризм як перехідний політичний режим.
23. Демократичний політичний режим: недоліки та переваги.
24. Умови становлення демократичного політичного режиму.
25. Особливості сучасного політичного режиму України.
26. Шляхи та засоби демократизації політичного режиму України.
27. Демократизація пострадянських країн: порівняльний аналіз.
28. Теорія “хвиль демократизації”.
29. Ресурси демократизаційних процесів в Україні.
30. Демократизація України: моделі і варіанти.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Об'єкт, предмет, структура теорії політики.
2. Закономірності, принципи і категорії політичної науки.
3. Методологія теорії політики: еволюція та сучасний стан.
4. Етапи розвитку сучасної західної політології.
5. Умови та особливості розвитку політичної теорії у країнах Європи та США.
6. Походження та сутність політики.
7. Структура, суб'єкти та об'єкти політики.
8. Властивості та функції політики.
9. Типологія політики.
10. Взаємозв'язок політики з іншими формами суспільної свідомості (філософія, наука, право, мораль, релігія).
11. Генеза політичної науки в незалежній Україні.
12. Роль політичної науки у розробці стратегії розвитку України.
13. М. Вебер як основоположник політичної науки.
14. Типологія легітимації влади за М. Вебером.
15. Вплив позитивізму на політичну теорію.
16. Вплив “Чиказької школи” на розвиток політичної теорії.
17. Неомарксизм та критична теорія “Франкфуртської школи”.
18. Культурний консерватизм: “група Солсбері”.
19. Нормативні політичні теорії.
20. Утилітаризм у політичній теорії.
21. Сучасні концепції політичної влади.
22. Ресурси влади. Теорія обміну П. Блау.
23. Співвідношення державної і політичної влади.
24. Співвідношення легітимності та ефективності політичної влади.

25. Сутність та властивості політичної влади (верховенство, суверенітет, авторитет, відповідальність, примусовість, легітимність).
26. Поняття, джерела та типи легітимності політичної влади.
27. Соціальний консенсус як основа легітимності політичної влади.
28. Кризи легітимності та засоби їх врегулювання.
29. Освітні засоби подолання кризи легітимності.
30. Владні відносини в сучасній Україні: взаємодія виконавчої, законодавчої та судової гілок влади.
31. Проблеми реалізації принципу розподілу влади в сучасній Україні.
32. Еволюція поглядів на громадянське суспільство.
33. Сучасні концепції громадянського суспільства.
34. Поняття та сутність громадянського суспільства.
35. Фактори становлення і розвитку громадянського суспільства.
36. Інститути громадянського суспільства.
37. Держава і громадянське суспільство: діалектика взаємодії.
38. Громадянське суспільство у недемократичній державі: можливості функціонування.
39. Сучасний стан розвитку громадянського суспільства в Україні.
40. Тенденції, напрямки та чинники становлення громадянського суспільства в Україні.
41. Зародження та розвиток системного аналізу політики.
42. Теорії політичних систем.
43. Поняття та сутність політичної системи суспільства.
44. Структура та основні характеристики функціонування політичної системи.
45. Функції політичної системи.
46. Типологія сучасних політичних систем.
47. Політична система суспільства: культурологічний підхід до дослідження.
48. Структура, функції і правові засади функціонування політичної системи України.
49. Основні характеристики політичної системи України.
50. Еволюція концепції політичного режиму.
51. Сутність, ознаки та елементи політичного режиму.
52. Типологія і динаміка політичних режимів.
53. Типологія політичних режимів за Р. Далем.
54. Тоталітаризм як феномен ХХ ст.
55. Основні ознаки тоталітарних політичних режимів.
56. Ідеологія як основа тоталітарного політичного режиму.

57. Основні ознаки авторитарного режиму.
58. Джерела легітимності влади в авторитарному режимі.
59. Типологія авторитарних режимів.
60. Особливості авторитаризму як перехідного політичного режиму.
61. Тоталітаризм та авторитаризм: спільне та відмінне.
62. Критерії та ознаки демократичного політичного режиму.
63. Передумови, особливості та стадії посттоталітарних перетворень.
64. Посткомуністичні перетворення в СРСР, країнах Східної та Центральної Європи.
65. Поняття перехідного та змішаного політичних режимів.
66. Еволюція політичного режиму в Україні.
67. Риси та суперечності сучасного політичного режиму України.
68. Демократія як гуманістична цінність.
69. Сучасні моделі демократії.
70. Плюралістичні теорії демократії.
71. Інтегралістські концепції демократії.
72. Багатоаспектність демократії як соціально-політичного і правового явища.
73. Поняття демократизації. Демократичний транзит.
74. "Хвили демократизації" за С. Хантінгтоном.
75. Демократизація як глобальний процес.
76. Сутність консолідації демократії.
77. Особливості демократизаційних процесів у постсоціалістичних країнах.
78. Конституція України і демократизація українського суспільства.
79. Особливості демократизаційних процесів в Україні.
80. Тенденції та перспективи демократизації політичного життя в Україні.
81. Поняття та рівні політичного процесу.
82. Фактори, що впливають на зміст політичного процесу.
83. Структура та етапи політичного процесу.
84. Поняття та типологія політичних змін.
85. Типи політичних процесів.
86. Особливості та моделі політичного розвитку.
87. Теорія політичної модернізації.
88. Особливості міжнародних політичних процесів.
89. Україна у сучасному геополітичному просторі.
90. Головні вектори сучасної української геостратегії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Алексеева Т. А. Современные политические теории. — М., 2000.
2. Антология мировой политической мысли: В 5 т. — М., 1997.
3. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика: Монографія. — К., 2000.
4. Головатий М. Ф. Політична психологія. — К.: МАУП, 2001.
5. Головатий М. Ф. Соціологія політики. — К., 2003.
6. Горбатенко В. П. Стратегія модернізації суспільства: Україна і світ на зламі тисячоліть: Монографія. — К.: Вид. центр “Академія”, 1999.
7. Дегтярев А. А. Основы политической теории. — М., 1998.
8. Жиро Т. Политология. — Харьков, 2006.
9. Історія політології / За ред. І. А. Кирилюка. — К., 2002.
10. Исаев Б. Политология. — 5-е изд. — СПб., 2005.
11. Мухаев Р. Т. Теория политики: Учебник для студ. вузов. — М., 2005.
12. Політологічний енциклопедичний словник: Навч. посіб. для студ. вузів. — К., 2004.
13. Политология / А. Ю. Мельвиль и др. — М., 2004.
14. Политология в схемах и комментариях: Учеб. пособие / Под ред. А. С. Тургаева, А. Е. Хренова. — СПб.: Питер, 2005.
15. Політологія: Підруч. для студ. вузів / За ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. — К., 2001.
16. Політологія у схемах, таблицях, визначеннях / За ред. В. М. Пічі. — К., 2001.
17. Политология: Учебник для вузов / Под ред. М. А. Василика. — М., 2001
18. Политология: Учеб. пособие / Под ред. А. С. Тургаева, А. Е. Хренова. — СПб., 2005.
19. Пугачев В. П., Соловьёв А. И. Введение в политологию: Учебник для студ. вузов. — 4-е изд. — М., 2004.
20. Соловьёв А. И. Политология: политическая теория, политические технологии. — М., 2001.
21. Сморгунюв Л. В. Современная сравнительная политология. — М., 2002.
22. Теория политики: Учеб. пособие / Под ред. Б. А. Исаева. — СПб.: Питер, 2008.
23. Рудич Ф. М. Політологія: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. освіти. — К., 2004.

24. *Рябов С. Г.* Політологічна теорія держави. — К., 1996.
25. *Українська політологія: витоки та еволюція: Навч. посіб. / За ред. Ф. М. Кирилюка.* — К., 1995.

Додаткова

26. *Авторитаризм и демократия в развивающихся странах.* — М., 1996.
27. *Авторханов А. Г.* Технология власти. — М., 1994.
28. *Аг А.* "Порівняльна революція" і перехід до демократії у Центральній та Південній Європі // Політологічні читання. — 1992. — № 3.
29. *Актуальные проблемы современной зарубежной политической науки.* — М., 1990–1991. — Вып. 1–4.
30. *Алмонд Г.* Политическая наука: история дисциплины // Полис. — 1997. — № 6.
31. *Алмонд Г., Верба С.* Гражданская культура и стабильность демократии // Полис. — 1992. — № 4.
32. *Алмонд Г., Пауэлл Дж., Стром К., Далтон Р.* Системы: структура и функции // Сравнительная политология сегодня: мировой обзор: Учеб. пособие. — М., 2002.
33. *Андерсон Р. Д.* Тоталитаризм: концепция или идеология? // Полис. — 1993. — № 3.
34. *Арендт Х.* Джерела тоталітаризму: Спільний видавничий проєкт телеканалу "1+1" та видавництва "Дух і літера" / Володимир Верлока (пер. з англ.), Дмитро Горчаков (пер. з англ.). — К.: Дух і літера, 2002.
35. *Арендт Х.* Традиции и современность: к истории политических идей // Гос. и право. — 1991. — № 3.
36. *Арон Р.* Демократия и тоталитаризм. — М., 1993.
37. *Бабанин В. П.* Тайны великих пирамид. — СПб., 2000. — (Сер. Мир культуры, истории и философии).
38. *Бабкин В. Д., Селиванов В. Н.* Народ и власть. — К., 1998.
39. *Баран В.* Теорія тоталітаризму: генеза і сутність // Сучасність. — 1996. — № 8.
40. *Баталов Э. Я.* Политическая культура современного американского общества. — М., 1991.
41. *Бebик В. М., Головатий М. Ф., Ребкало В. А.* Політична культура сучасної молоді. — К., 1996.
42. *Берталанфи Л. фон.* Общая теория систем — обзор проблем и результатов // Системные исследования: Ежегодник. — М., 1969.

43. *Бешлер Ж.* Демократия. Аналитический очерк. — М., 1994.
44. *Білоус А. О.* Політико-правові системи: світ і Україна. — К., 2000.
45. *Борисов В. К.* Теории политических систем. — М., 1991.
46. *Бутенко А.* Утвердится ли у нас авторитаризм? // Свободная мысль. — 1993. — № 16.
47. *Вебер М.* Политика как призвание и профессия // Избранные произведения. — М., 1990.
48. *Вебер М.* Протестантская этика и дух капитализма // Избранные произведения. — М., 1990.
49. *Власть.* Очерки современной политической философии Запада. — М., 1989.
50. *Власть при переходе от тоталитаризма к демократизму* // Свободная мысль. — 1993. — № 8.
51. *Гаджиев К. С.* Политическая философия. — М., 1999.
52. *Гаджиев К. С.* Концепция гражданского общества: идейные истоки и основные вехи формирования // Вопр. философии.— 1991.— № 7.
53. *Гаджиев К. С.* Тоталитаризм как феномен XX века // Вопр. философии. — 1992. — № 2.
54. *Гаець В. М.* Державність України: на шляху до громадянського суспільства // Віче. — 1995. — № 5.
55. *Гальчинський А. С.* Помаранчева революція і нова влада. — К., 2005.
56. *Головатий М. Ф.* Мистецтво політичної діяльності. — К.: МАУП, 2002.
57. *Головаха Е. К., Бекешкина И. С., Небоженко В. С.* Демократизация общества и развитие личности: от тоталитаризма к демократии. — К., 1992.
58. *Горбатенко В. П.* Політична модернізація і місцеве самоврядування // Правова держава: Щорічник наук. пр. — 1996. — Вип. 7.
59. *Горбатенко В. П.* Політичне прогнозування: Теорія, методологія, практика. — К.: Генеза, 2006.
60. *Грачев М. Н., Мадатов А. С.* Демократия: методология исследования, анализ перспектив. — М., 2004.
61. *Гуггенбергер Б.* Теория демократии // Полис. — 1991. — № 4.
62. *Дай Т., Зиглер Х.* Демократия для элиты. — М., 1991.
63. *Даль Р.* Введение в экономическую демократию. Введение в американскую политику. — М., 1991.
64. *Даль Р.* Демократия и ее критики. — М., 2003.
65. *Даль Роберт А.* Поліархія. Участь у політичному житті та опозиція / О. Д. Білогорський (пер. з англ.). — Х.: Каравела, 2002. — 216 с.

66. *Даль Р.* О демократии. — М., 2000.
67. *Дашутін Г., Михальченко М.* Український експеримент на Терезах гуманізму. — К.: Парлам. вид-во, 2001.
68. *Дахин В.* Политическая культура и власть // Свободная мысль. — 1996. — № 1.
69. *Дегтярев А. А.* Предмет и структура политической науки // Вестн. МГУ. — 1996. — № 4. — (Сер. Политические науки).
70. *Дмитриев Ю. А., Златопольский А. А.* Гражданин и власть. — М., 1994.
71. *Дарендорф Р.* Дорога к свободе: демократизация и проблемы в восточной Европе // Вопр. философии. — 1990. — № 9.
72. *Д'эстен Жискара.* Власть и жизнь. — М., 1990.
73. *Желев Ж.* Фашизм: тоталитарное государство. — М., 1991.
74. *Зеленько Галина.* Навздогінна модернізація: досвід Польщі і України. — К., 2003.
75. *Ильин В. В.* О природе политики // Вестн. МГУ. — 1995. — № 2. — (Сер. Политические науки).
76. *Ильин А. К., Коваль В. И.* Две стороны одной медали: гражданское общество и государство // Политические исследования. — 1992. — № 1, 2.
77. *Истон Д.* Категории системного анализа политики // Политология: Хрестоматия / Сост. Б. А. Исаев, А. С. Тургаев, А. Е. Хренов. — СПб., 2006.
78. *Истон Д.* Новая революция в политической науке // Соц.-полит. журн. — 1993. № 8.
79. *Каменская Г. В., Родионов А. Н.* Политические режимы современности. — М., 2004.
80. *Канетти Э.* Масса и власть. — М., 1997.
81. *Кара-Мурза С. Г.* Манипуляция сознанием. — М., 2000.
82. *Категории политической науки* / Под ред. М. А. Мельвиля. — М., 2002.
83. *Кин Дж.* Демократия и гражданское общество: Пер с англ. — М., 2001.
84. *Ковалевский М.* Происхождение современной демократии. — М., 1989. — Т. 1.
85. *Козн Дж., Арато Э.* Гражданское общество и политическая теория: Пер с англ. — М., 2003.
86. *Краснов Б. И.* Теория власти и властных отношений // Соц.-полит. журн. — 1994. — № 3.

87. *Краснов Б. И.* Политическое прогнозирование // Соц.-полит. журн. — 1994. — № 11–12.
88. *Ковлер А. И.* Исторические формы демократии: проблемы политико-правовой теории. — М., 1990.
89. *Ковлер А. И.* Кризис демократии? Демократия на рубеже XXI века. — М., 1997.
90. *Котигоренко В.* Етнічні протиріччя і конфлікти в сучасній Україні: політологічний аспект. — К., 2004.
91. *Кочетков А. П.* О формировании гражданского общества // Соц.-полит. науки. — 1992. — № 1.
92. *Кремень В. Г., Ткаченко В. М.* Україна: шлях до себе. Проблеми суспільної трансформації. — К., 1998.
93. *Ледяев В. Г.* Власть: концептуальный анализ. — М., 2001.
94. *Лейпхарт А.* Демократия в многосоставных обществах: сравнительное исследование. — М., 1997.
95. *Лобер В.* Демократия: от зарождения идеи до современности. — М., 1991.
96. *Луман Н.* Власть: Пер. с нем. — М., 2001.
97. *Мамут Л. С.* Этатизм и анархизм как типы политического сознания. — М., 1989.
98. *Матвиенко В. Я.* Социологический анализ в политике. — К., 1995.
99. *Михальченко Н. И.* Украинское общество: трансформация, модернизация или лимитроф Европы? — К., 2001.
100. *Мелешкина Е. Ю.* Политический процесс // Политический процесс: основные аспекты и способы анализа: Сб. учеб. материалов. — М., 2001.
101. *Мельвиль А. Ю.* Демократические транзиты (теоретико-методологические и прикладные аспекты). — М., 1999.
102. *Національні меншини України у XXI столітті: політико-правовий аспект* (Кер. авт. кол. І. Курас). — К., 2000.
103. *Ніколаєва М. І.* Трансформація політичної системи України: Інституціональний аспект // Політологічний вісн.: Зб. наук. пр. — 2000. — Вип. 6.
104. *Общество и власть: пути партнерства.* — М., 2005.
105. *Павловський М. А.* Шлях України. — К., 1996.
106. *Панарин А. С.* Философия политики. — М., 1994.
107. *Пойченко А. М.* Політика: теорія і технологія діяльності.— К., 1994.

108. *Перегудов С.* Гражданское общество как политический феномен // Свободная мысль. — 1992. — № 9.
109. *Пешлер Ж.* Демократия. — М., 1994.
110. *Політологія* посткомунізму. — К., 1995.
111. *Попович М. В.* Національна культура і культура націй. — К., 1994.
112. *Почепцов Г.* Теорія комунікації. — К., 1996.
113. *Пшеворский А.* Демократия и рынок. Политические и экономические реформы в Восточной Европе и Латинской Америке / Пер. с англ. под ред. проф. В. А. Бажанова. — М., 2000.
114. *Рассел Б.* Власть: новый социальный анализ. — К., 1996.
115. *Рудич Ф. М.* Чи багато влади потрібно владі?: Навч. посіб. для студ. вузів. — К.: Довіра, 1998.
116. *Рудич Ф. М.* Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти: Моногр. — К., 2002.
117. *Рябов С. Г.* Державна влада: проблеми авторитету і легітимності. — К., 1996.
118. *Саламатин В. С.* Политические режимы: к методологии понятий. — М., 1995.
119. *Салмин А. М.* Современная демократия. — М., 1992.
120. *Сарторі Джовані.* Порівняльна конституційна інженерія. — К., 2001.
121. *Степаненко В.* Проблеми формування громадянського суспільства в Україні: інститути, практики, цінності // Українське суспільство: 10 років незалежності / За ред. В. Ворони. — К., 2001.
122. *Тарасов Е. Н.* Государство как институт политической системы // Соц.-полит. журн. — 1994. — № 1–2.
123. *Тойнби А.* Постигание истории. — М., 1991.
124. *Тойнби А.* Цивилизация перед судом истории. — М., 1995.
125. *Токвиль Ал.* О демократии в Америке. — М., 1994.
126. *Тоффлер О.* Проблемы власти на пороге XXI века // Свободная мысль. — 1992. — № 2.
127. *Трипольський В. О.* Демократія і влада. — К., 1999.
128. Українська політична нація: генеза, стан, перспективи / Крисаченко В. С., Власик О. С. — К., 2004.
129. *Федоров В.* Эволюция авторитаризма. — М., 1994.
130. *Фергюсон А.* Опыт истории гражданского общества / Пер. с англ. под ред. М. А. Абрамова. — М., 2000.
131. *Фридрих К., Бжезинский З.* Тоталитарная диктатура и автократия // Тоталитаризм: Что это такое? (Исслед. зарубеж. политиков). — М.: ИНИОН, 1993. — Ч. 2.

132. *Хабермас Ю.* Вовлечение другого. Очерки политической теории. — СПб.: Алетейя, 2001.
133. *Хайек Ф. А. фон.* Дорога к рабству: Пер. с англ. / Предисл. Н. Я. Петракова. — М.: Экономика, 1992. — 176 с.
134. *Хантингтон С.* Столкновение цивилизаций // Полит. исследования. — 1994. — № 1.
135. *Хантингтон С.* Третья волна. Демократизация в конце XX века. — М., 2003.
136. *Халипов В. Ф.* Кратология (наука о власти). — М., 2002.
137. *Халипов В. Ф.* Энциклопедия власти. — М., 2005.
138. *Хорошилов О.* Україна як політична нація: сценарій конституювання // Політичний менеджмент. — 2004. — № 5.
139. *Хто є хто в Україні.* — К.: К. І. С., 2000.
140. *Хакер Е.* Що є політична теорія // Політологічні читання. — 1993. — № 1.
141. *Цыганов А. П.* Современные политические режимы: структура, типология, динамика. — М., 1995.
142. *Четверний В. А.* Демократическое конституционное государство: введение в теорию. — М., 1993.
143. *Шатовал В. М.* Вищі органи сучасної державної влади. Порівняльний аналіз. — К., 1995.
144. *Шикарук В. І.* Громадянське суспільство, держава, ідеологія // Розбудова держави. — 1993. — № 5.
145. *Шмит К.* Понятие политического // Вопр. социологии. — 1992. — № 1.
146. *Шумпетер Й.* Капіталізм, соціалізм і демократія. — К., 1995.
147. *Шутов А. Ю.* Политический процесс. — М., 1994.
148. *Щедрова Г. П.* Громадянське суспільство, права держава і політична свідомість громадян. — К., 1994.
149. *Этин Л. М.* Разделение властей. Опыт современных государств. — М., 1995.
150. *Эйзенштадт Ш. Н.* Парадокс демократических режимов: хрупкость и изменчивость // Полис. — 2002. — № 2.
151. *Юдин Ю. А.* Политические партии и права в современном государстве. — М., 1998.
152. *Якушик В. М.* Государство переходного типа (вопросы теории). — К., 1991.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни	
“Загальна теорія політики”	4
Зміст дисципліни “Загальна теорія політики”	5
Теми контрольних робіт	13
Питання для самоконтролю	14
Список літератури.....	17

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. Г. Рогузко*
Комп'ютерне верстання *А. А. Кучерук*

Зам. № ВКЦ-4091

Формат 60×84/16. Папір офсетний.

Друк ротатійний графаретний.

Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*